
**KENYA NATIONAL EXAMINATION COUNCIL
REVISION MOCK EXAMS 2016
TOP NATIONAL SCHOOLS**

**BAHATI GIRLS HIGH SCHOOL
KISWAHILI
KARATASI YA 2**

SCHOOLS NET KENYA
Osiligi House, Opposite KCB, Ground Floor
Off Magadi Road, Ongata Rongai | Tel: 0711 88 22 27
E-mail: infosnkenya@gmail.com | Website: www.schoolsnetkenya.com

BAHATI GIRLS HIGH SCHOOL KCSE TRIAL AND PRACTICE EXAM 2016

102/2

KISWAHILI

Karatasi ya 2

(LUGHA)

1. UFAHAMU (ALAMA 15)

Soma makala yafuatayo kisha ujibu maswali.

Mafuta yanayopatikana kwenye fukwe za bahari, moshi wa magari, takataka na bidhaa nyinginezo zinazotupwa hapa na pale ni vichafuzi vya mazingira. Vichafuzi huathiri afya zetu na kuathiri wanyama na mimea. Wanadamu wanayachafua mazingira yao kwa kila aina ya bidhaa mbaya za kikemikali zinazotoka viwandani mwa kawi/nguvu. Bidhaa hizo ni matokeo ya maisha ya siku hizi anayoishi binadamu.

Licha ya ukweli huu, ni muhimu kujua kuwa uchafuzi wa mazingira haukuanza leo. Miaka na miaka iliyopita, viwanda vimekuwa vikitoa mawingu makubwa ya moshi yenye sumu. Hata hivyo, uchafuzi wa mazingira umeongezeka mara dufu kutokana na kuongezeka kwa viwanda. Uchafuzi umesambaa ardhini, kwenye anga na majini. Msambao huu unapatikana katika pembe zote za ulimwengu wetu. Je, kuna aina zipi za uchafuzi?

Kwanza, kuna uchafuzi wa hali anga. Huko juu angani kuna tabaka linalojulikana kama ozoni. Tabaka hili ni aina ya gesi ya oksijeni na linaunda kinga fulani dhidi ya miale ya jua. Miale hiyo ya jua huweza kusababisha saratani ya ngozi inapomfikia binadamu. Hata hivyo, uchafuzi wa mazingira unaelekea kuliathiri tabaka hili. Vilevile, baadhi ya kemikali zinazotumiwa katika jokofu au kwenye mikebe ya marashi ya kupulizia na upakiaji bidhaa, huuharibu ukanda huo.

Uchafuzi mwingine ni uchafuzi wa kiajali, uchafuzi huu hutokea bila binadamu kukusudia. Mfano mzuri ni meli inayovuja mafuta baharini. Mafuta haya huwaathiri na kuwaua wanyama wanaoishi baharini kama samaki na ndege na hata kuyaharibu mazingira yenyewe.

Miji mikubwa hukumbwa na uchafuzi mwingine unaohusiana na kuwako kwa idadi kubwa ya magari. Magari haya hutoa moshi unaochanganya gesi ambazo huungana na nyingine zinazoletwa na viwanda vikubwa. Mchanganyiko huu unapoungana na maji, husababisha mvua ya asidi. Mvua hii huweza kuiua mimea, kuathiri majengo na hata kuwaua wanyama wa pori ambao huenda wakayatumia maji hayo. Magari hayo hutoa moshi uliochanganyika na madini aina ya risasi ambayo huweza kuathiri siyo tu mazingira bali pia mfumo wa akili wa binadamu.

Uchafuzi mkubwa ni utupwaji ovyo wa takataka. Fauka ya hayo watu hufukia ardhini takataka ambazo huweza kuwa na matokeo mabaya kwa sababu ya kupenyeza kwenye udongo na maji yanayotumiwa na watu na mimea. Kila siku tunatupa takataka bila kujali wala kukubali. Takataka hizi ni kama makopo, mifuko ya plastiki, mabaki ya sigara au maganda ya matunda. Baadhi ya takataka ni hatari kwa wanyama na nyingine huweza pia kusababisha majanga kama moto. Aidha, hufanya mazingira yaonekane machafu.

Sote tuna jukumu kubwa la kuchangia kupunguza uchafuzi wa mazingira. Kwanza, kuelimisha na kutambua umuhimu wa usafi wa mazingira yetu. Tunapaswa kutia takataka zetu kwenye vijalala maalum au mahali tunapoweza kuzichoma na kuziteketeza. Tuhakikishe tunatunza vitu kama mifuko, chupa na kadhalika ambavyo huweza kuundwa upya na kutumika tena. Hali kadhalika, katika miaka ya hivi karibuni, kumekuwepo na juhudi za kuwahimiza wenye magari kutumia mafuta ya gari ambayo

hayana madini ya risasi. Kwa njia hii tutasaidia kuyaboresha mazingira yetu. Vilevile pana umuhimu wa kutilia mkazo utumiaji wa bidhaa ambazo zinaweza kuoza na kuvunjikavunjika au kusagika na kuwa sehemu ya udongo. Hatua ya kwanza ya kupambana na uchafuzi wa mazingira ni kujielimisha na kuwajibika. Kila mmoja akitoa mchango wake tutafanikiwa. Kumbuka; kinga na kinga ndipo moto uwakapo.

Maswali

- (a) Uchafuzi ni nini? (alama 1)
- (b) Ongezeko la viwanda umechangiaje uchafuzi wa mazingira? (alama 2)
- (c) Tabaka la ozoni huathiriwaje na uchafuzi? (alama 2)
- (d) Athari zipi zitatokea iwapo mazingira hayatatunzwa? Eleza. (alama 4)
- (e) Kwa nini miji mkibuwa hukumbwa na uchafuzi kuliko sehemu nyingine? (alama 2)
- (f) Eleza nui **mbili** za uchafuzi wa mazingira zilizotajwa katika kifungu hiki. (alama 2)
- (g) Eleza maana ya msamiati ufuatao kama ulivyotumiwa katika kifungu: (alama 2)
 - (i) Msambao:
 - (ii) Makopo:

2. UFUPISHO: (ALAMA 15)

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali.

Ukeketaji ni mfumo wa upasuaji unaofanyiwa wanawake na wasichana sehemu nyingi duniani. Istilahi hii ya ukeketaji ina maana pana kwani inaweza kutumiwa kuelezea upashaji tohara kwa wasichana na ukataji wa sehemu za siri kwa wanawake.

Ukeketaji haupatikani tu katika bara la Afrika bali katika sehemu nyingi ulimwenguni. Umri ambapo ukeketaji hufanyika hutegemea jamii inayohusika. Mwanamke anaweza kufanyiwa ukeketaji siku chache baada ya kuzaliwa au baada ya kujifungua mtoto wake wa kwanza. Miongoni mwa jamii ambazo hupasha tohara wanawake, huthamini sana amali hii kwani kwao ni hatua muhimu ya mpito wa maisha katika jamii za jadi mwanamke hupitishwa kutoka rika moja hadi lingine, yaani kutoka utotoni na kuingia kwenye utu uzima. Ukeketaji unafungamana na sherehe ya kuwapa wasichana mafunzo kuhusu kanuni za uzazi, malezi na ndoa. Dhima kuu ya sherehe hiyo ya kuwapasha wasichana tohara inadaiwa ya kwamba ni kuwapunguzia wanawake uchu na kuhifadhi ubikira. Jamii nyingine hutekeleza tohara kwa sababu za kidini zinazoshikilia kuwa mwanamke aliyetahiriwa huwa nadhifu. Wengine wanaamini kuwa tohara huwafanya watoto wanapozaliwa kuwa na nafasi nzuri ya kuishi, ilhali wengine hupashwa tohara ili wapate waume wa kuwaoa. Kwenye jamii ambazo wanaume wanasisitiza tohara kama kigezo cha mwanamke kuolewa ukeketaji umeshamiri. Katika jamii kama hizi wanaume huwa hawataki kuoja wanawake ambao hawajatahiriwa.

Wanawake wenyewe huhakikisha ya kwamba watoto au wajukuu wao wanapelekwa kupashwa tohara. Wakati mwingine mipango ya siri hupangwa na kina mama hao pamoja na mangariba, kuhakikisha kuwa jambo hili linatekelezwa. Kwa hivyo jambo hili la ukeketaji lina utata miongoni mwa jamii nyingi ulimwenguni.

Hata hivyo ukweli ni kwamba swala zima hili la ukeketaji lina madhara makubwa na linamdhalilisha mwanamke. Katika hali ya upashaji tohara wanawake huvuja damu nyingi na aghalabu huaga dunia. Wale wanaopona huwa kwenye hatari ya kuambukizwa maradhi ya zinaa ambayo huharibu sehemu za uzazi. Kwani madaktari wanadai uchungu wa uzazi huwa mwingi na hudumu muda mrefu.

Kwa sababu tohara hufanywa mara moja kwa mwaka, wasichana wote wa rika moja hukusanyika mahali maalum ili kufanyiwa tohara. Kifaa ambacho hutumiwa sana ni wembe. Wembe huo hutumiwa kuwakatia wasichana wote ambao wanapashwa tohara katika kipindi hicho. Wembe huo hauchemshwi angalau kuua viini vinavyosababisha na kueneza magonjwa mbalimbali. Hali hii

huwaweka wasichana hao kwenye hatari ya kuambukizwa ugonjwa hatari wa ukimwi. Licha ya hivyo wasichana waliotahiriwa nguvu za kinga dhidi ya magonjwa hupungua. Kwa hivyo wanaweza kupata magonjwa mengine ya kuambukiza kwa urahisi. Kwa hivyo ukeketaji ni tendo la hatari na la kumdhaliisha mwanadamu ambalo linastahili kulaaniwa.

Maswali

- (a) Ukizingatia mambo muhimu anayoeleza mwandishi, fupisha aya tatu za kwanza. (Maneno 70)
(alama 9, 1 ya mtiririko)

Matayarisho

Nakala safi

- (b) Eleza mambo anayoeleza mwandishi katika aya mbili za mwisho. (Maneno 50)(alama 6, 1 ya mtiririko)

Matayarisho

Nakala safi

3. MATUMIZI YA LUGHA (ALAMA 40)

- a) Eleza tofauti iliyopo kati ya jozi hii ya sentensi. (alama 2)
(i) Rehema alinikimbilia
(ii) Rehema alinikimbia
- b) Yakinisha (hali ya kukubali) huku ukigeuza sentensi ifuatayo katika nafsi ya pili kwa umoja. Nisiposamehewa na Mola sitapata amani mchana kutwa. (alama 2)
- c) Eleza kwa kutolea mifano matumizi **mawili** ya kiambishi maalu “Ku.” (alama 2)
- d) Andika sentensi zifuatazo kwa wingi. (alama 2)
(i) Ngoma ile inalia vibaya kwa kuwa imepasuka.
(ii) Ni mlango upi uliofungwa na wewe nilipoenda maktabani?
- e) Tunga sentensi ukitumia vihisishi hivi. (alama 2)
(i) Ahaa!
(ii) Taib!
- f) Geuza kitenzi kilichopigwa mstari kiwe jina bila kubadilisha maana ya sentensi.(alama 2)
Walimu wanawajibika kuwakomeza vyema wanafunzi wao.
- g) Andika sentensi zifuatazo kwa kufuata maagizo. (alama 2)
(i) Watoto wanakumbana na dhiki kubwa kuna haki za watoto (Anza: Fauka ya)
(ii) Tarishi alikula staftahi. Tarishi alienda Ofisini (Anza: Licha ya)
- h) Andika neno jingine lenye maana sawa. (alama 2)
(i) Heshima:
(ii) Ruhusa:
- i) Eleza maana ya misemo ifuatayo. (alama 2)
(i) Enda jongomeo:
(ii) Piga unyende:
- j) Tunga sentensi ukitumia neno “kile” kama
(i) Kivumishi (alama 1)
(ii) Kiwakilishi (alama 1)
- k) Eleza tofauti iliyopo kati ya tanakali hizi za sauti. (alama 2)
Anguka chubwi na anguka tapwi.
- l) Tunga sentensi za kuonyesha kuwa unaelewa tofauti kati ya maneno yafuatayo. (alama 2)
(i) Gati
(ii) Kati

- m) Tumia –enye au –enyewe kukamilisha sentensi zifuatazo. (alama 2)
- (i) Shule shida daima husaidiwa.
- (ii) Kucheza kulikuwa kwa kupendeza.
- n) Tunga sentensi sahihi ukitumia vitenzi vifuatavyo vikiwa katika hali ya kufanyiza.(alama3)
- (i) La:
- (ii) Nywa:
- (iii) Fa
- o) Andika neno **moja** lenye sauti king'ong'o. (alama 1)
- p) Changanua sentensi ifuatayo ukitumia kielelezo cha mstari. (alama 3)
- Samaki huogelea mtoni.
- q) Andika sentensi inayoonyesha 'ki' ya masharti. (alama 1)
- r) Onyesha viambishi awali na tamati katika kitenzi. Alimkemea. (alama 2)
- s) Bainisha matumizi ya 'ni' katika sentensi zifuatazo. (alama 2)
- (i) Ondokeni
- (ii) Kiptoo ni mwizi sugu:
- t) Eleza maana mbili zinazojitokeza katika sentensi hii. (alama 2)
- (i) Alimpigia simu

4. ISIMU JAMII (ALAMA 10)

- (a) Eleza majukumu **matatu** ya lugha ya taifa. (alama 3)
- (b) Fafanua mtindo wa lugha uliotumiwa katika taarifa ifuatayo huku ukieleza sababu za matumizi ya vitambulisho maalum vya lugha. (alama 4)
- Wananchi, mimi sina mengi. Hapana katika nyinyi asiyenielewa. Sina la kusema, ila ninawakumbusheni kuwa mnahitaji kiongozi atakayeshughulikia maslahi ya taifa zima. Mtu huyo ni mimi na ninajitahidi niwezavyo kujenga masoko, barabara, shule zaidi na mazahanati na maisha yenu yatakuwa ya raha zaidi.
- (c) Thibitisha kuwa adabu za lugha hazizingatiwi miongoni mwa wanajamii siku hizi. (alama 3)